

תכשיטיו של יגאל תומרקין בתצוגה ב"רן" והדוגמניות אלונה לשם (ימין ושמאל) ואילנה רובינא (באמצע)
600 דולר לתכשיט

אמנות

עסקים
מי ומה ופנטומימה

עשרים ושבעה חברי להקת הפנטומימה הפולנית, אשר יצאו השבוע את הארץ בתום חודש של הופעות, בו הופיעו 29 פעמים, נשאו עמם שפע של זכרונות נעימים. אולם, על קבלת הפנים הייחודית לה זכו מצד הקהל ואמני הארץ, העיבה פרשת ה"ארגון של הופעותיהם בישראל.

כי למרות העובדה שהאולמות בהם הופיעו הפנטומימאים היו מלאים ברוב הופעותיהם ולמרות שמחירי הכרטיסים היו גבוהים במיוחד, נאלצו השחקנים לחיות, בעת שהותם בארץ, בתנאים קשים ומשפילים. אם אומנם נשאו הופעותיהם רוחיים, הרי שהלכו לכיסו של אמרגנם הישראלי קלמן גינצבורג, אשר הביא את הלהקה לישראל. השחקנים אוכסנו במלון מדרגה שלישית, קיבלו לצורך קיומם רק עשר לירות ליום עבור כל שחקן, סכום שהחה למחירו של כרטיס בודד להופעתם.

כמו בימי הביניים. כיצד יכול שחוקן, הנמצא בארץ זרה, לקיים את עצמו כי סכום של עשר ל"י, בהן צריך לשלם עבור ארוחותיו, עבור נסיעות, בילויים, קניית אספקה פרטית וכמה מזכרות? על שאלה זו ניסו להשיב שחקני תיאטרון הפנטומימה, בשפה שלא הצטמצמה בתחום התנועה והמימיקה בלבד. הם הלכו קילומטרים ארוכים ברגל כדי לחסוך דמי נסיעה, ניצלו כל היכרות ונענו לכל הזמנה כדי לחסוך על עצמם ארוחה או שתיה, חיפשו אחר מסעדות זולות. סיפר אחד מהם: „אנחנו חיים כמו שחקנים בימי הביניים, שהיו נודדים עם התיאטרון שלהם בין עיירות ושחקנים“.

כשבאו בטעות לגינצבורג, השיב להם האמרגן כי אינו יכול לשלם יותר כיוון ש"הוצאות הנסיעה מפליגות היו גבוהות. אולם הפולנים ידעו כי אין אמת בטענה זו. התיאטרון הגיע ארצה מאיטליה והאמרגן הישראלי שילם עבור נסיעתם מנאפולי בלי בל."

הקשיים הכספיים הביאו לסיכסוך בין הנהלת התיאטרון הפולני לבין האמרגן הישראלי. בהופעותיהם האחרונות נותק לגמרי הקשר בין גינצבורג לבין חזניאק, אולם מנהל האדמיניסטרטיבי של הלהקה, "מה ש"מרגיז במיוחד", טענו אנשי הלהקה, "זה שגינצבורג עוד טוען שהפסיד כספים בלבד לנו. מזל רק שאת ישראל נזכור לא מצד זה של ביקורנו".

מוציאי דיבה. לא היה זה מיקרה ראשון של יחס משפיל מצד אמרגנים מקרובים לאמנים זרים. לאמרגן אין הדבר איכפת. הוא עושה את חשבון רחיו. אולם הגוף נגרם לשמה הטוב של המדינה. כבר עתה מהלכים בין אמנים זרים, הממעתים

לבוא ארצה, סיפורים מתפירים על יחסם הנצלני של מספר אמרגנים בארץ. אמן ידוע אחד, שבהשפעת אמרגנו הופיע חיינם בפני חיילי צה"ל, ניתק את קשריו עם אותו אמרגן אחרי שנודע לו כי זה גבה תשלום מהחיילים.

קיימת ועדה בינמשרדית להופעות אמנים זרים. משום מה סבורה אותה ועדה שתפקידה הם רק לברר אם האמנים הזרים לא ישתפו בשעתם פעולה עם הנאצים, ולדאוג שלא תהיה התנגשות בין מופעים שונים. לפני שיוצא מצב בו יהפכו אמנים זרים למוציאי דיבה על חיי האמנות בארץ, חייבת ועדה זו לדאוג גם לסיפוק תנאים הוליים לאמנים אלה.

תכשיטים

אוריגינאל על החזה

כסף ואמנות הסתדרו ביניהם יפה מאד מאז ומתמיד. הכסף היה תמיד ההשראה הגדולה בתבל. וכשהפטרון מממן — האמן

שחקני הפנטומימה הפולנים
10 לירות ליום

יוצר — הכל. כשדובינר נותן את הכסף, יוצר הפסל תומרקין תכשיטים. 60 דגמים כבר ניצבים הכן בגאלריה ישראל. שם תערך בעוד חודשים תערוכת התכשיטים הראשונה של הפסל.

אמנות שימושית לא היתה מעולם טאבו בעיני גאונים. השתעשעו בה מאטיס, פיקאסו ומי? ממה נולדו עדיים, כלים, ואריגים מופלאים. רק לפני שנה אירחה פאריס תערוכת אמנים מסוג זה, אשר השמות היו מופצצים של האמנים הידועים שהשתתפו, וזכו אותה בהודים רבים. קאטאלוג התערוכה הומצא, כמובן, לידי סם דובינר. איש העסקים הנמרץ פנה מיד לבן חסותו — יגאל תומרקין. „מה דעתך לעשות פעם תכשיטים?“

גדופות וברנים מזהב. הפסל צייר לא התנגד עקרונית לרדת פעם אחת מהי אולימפוס של האמנות הצרופה — למי שור אמנות הצרפיה. זאת אמרת, מגבחי הקיר לשיפולי צהאר נשי. הטרידו אותו שתי בעיות בלבד: מי יממן? איך לנצל כראוי את הזהב?

הבעיה הראשונה היתה סתם בדיחה. מה דתומרת מי? שולמן ישלם. דובינר ישלם. גם הבעיה השנייה נפתרה. תומרקין עסק הקיץ בפיסול אובייקטים קטנים בסגנון בנחונטו ציליני בן-הרנסאנס. מהפיסול ה"זעיר שלפני חמש מאות שנה עד יצירת תכשיטים — זאת היתה, עבורו, דרך ארוכה במיוחד. זהו, לפחות, הסברו האישי.

וכך, בשלושת החודשים האחרונים, התמיד סר האמן, הנמצא עתה בתקופה המזוקנת שלו, להכנת ענקים וסיכות. הוא אינו אוהב צמידים וטבעות, משום שהם מזכירים לו יותר מדי תכשיטים סתם. החומר שלו — זהב מוכהה בפאטינה, דבר המבליט את הנוף המזור שעליו.

את התכשיטים, גם שלו, עונדים במקומות הקלאסיים — על הצהר או צמידים לחזה. בכל זאת כופר האיש בכל תוקף במילה תכשיטים, הנשמעת לו מבישה משהו. רק ברגע שמכנים את העדי שלו אובייקט — הוא רגוע יותר. מבסוט אפילו. „הם לא רק מקשטים, יש בהם חלק מאישיותי, מאופייני“

ואכן, התכשיטים הינם בעצם תמרנות, או הפסלים שלו — במיניאטורה, אם כי בלי המזלג והסכין שלו. על פלאטות של זהב, התלוים על ענק, בולטים גופים שלא קיימים במציאות. כמו גלגל שיניים צמוד לגלופות של אותיות עבריות, שנלקחו מפרוסית מערכת הארץ וידיעות אחרונות. הוא מאמין, תומרקין, שכל דבר באמנות חייב לבטא את רוח התקופה, גם אם הוא שוכן כבוד על חזית הגברת. המוטיבים החוזרים — גלגל השיניים והאמהות (מאט"ר יצירת) מסמלות, אם רוצים, את עידן ה"אוטומאטיזציה, הדפוס. אבל בקומים החיי צוננים שלו התכשיט הינו פשטני, מוגדר, ומבוסס על צורות גיאומטריות כמו משולש, עיגול וריבוע.

צוואר העומד והישבר. אין סכנה, מבטיח נאמנה הפסל, שהוא יכין העתקים

מהאובייקטים, ושגברת אחת תתנגד בגברת אחרת עם אותו תכשיט. הם ישרו תמיד האוריגינאלי. הוא גם אינו מתכוון להמיר שני יותר ליצור תכשיטים בכלל. מפני שהשטח הזה מוגבל. עשיתי סידרה אחת, זו היתה צורת התבטאות קטנה, אמרתי מה רציתי, וחאלאס." הוא מבקש להדגיש שמעולם לא ראה בהם מקור פרנסה. אולם כבר השבוע ניתן לרכוש כל אוריגינאל תומרקין ב"600 לירות; כרגע עורכים להם הרצה על צהרון של שלושת הדיג'יטל מניות היפות של הנות טימון. בלובי של דן. הקהל יתכן שלא התעלה, אבל בהחלט נשמעו קריאות התפעלות. להתפעל לא עולה כסף. בינתיים לא נמצאה האשה שתהיה מוכנה לענות את תומרקין. היא עוד תימצא. בחדאי. הפסל אינו מודאג הרבה. אותה נשמה עדינה שלא יכלה להיות בחילה שלה בלי אוריגינאל תומרקין על הקיר, בוודאי שלא תוכל עתה להמשיך לחיות בלי להשיג לים את הקומפלט: אוריגינאל על החזה.

יש לו ענקים דקים ועדינים בגודל סנטימטר אחד, המזכירים את יצירות הנוהב של פרו, יוזן ומצריים. אולם קשה להבטיח שגברת הסוחבת על צהרה קאליבר שלו, בן 200 גרם ובאורך 10 ס"מ, תשאיר את סכיבתה שלה. האדונים הנכבדים העומדים ברקע יתחילו מן הסתם, לשנוי מחנות. הפסימיסטים ישרו על מקומם תוהים: „מתי ישר צהרה של הגברת?“

האופטימיסטים יצערו קדימה: „תסלחי לי, מותר לדעת מה כתוב כאן? גברת, המענה לענות זאת, תשמחי, ללא ספק, גם לענות.“

אבל תומרקין לא שמע על הלן גרלי בראון (העולם הזה 1323). שיעצה לרחוקת איך להכיר גברים זרים בצורה גימוסית: לשאת תכשיט שעליו כתובות מילים. שום גבר אינו יכול להתאפק מלקרוא מה כתוב — והשאר כבר אינו תלוי בתומרקין.

מאחורי הקלעים

השחקנית דינה דורון עתידה להפוך בגראה למפיקה פרטית. דינה, שהיא השחקנית הבלתי-קשורה לתיאטרון היחידה בישראל, אלה, העובדת לפי חוזים מיוחדים להצגות, מתעתדת להעלות בהפקה פרטית את המחזה העלמה יוליה לאוגוסט סטרינדברג. בשעת רכשה דינה את הזכויות להצגת מחזה זה בניו-יורק. עתה היא מגישה אותו בקול ישראל, בבמיווי של אפרים סטן ובהשתתפות פית אלישבע מיכאלי ויוסף בנאי. עם זאת אחר מקיימת דינה בעת ובעונה אחת חוזה רות במטרה להעלות את המחזה בהפקה פרטית על במות הארץ. . . . **מרינו מרינו**, המופיע עתה עם להקתו באולם העצמאות של מלון שרתון, אינו מסתפק בהשמעת השלאגרים האיטלקיים שסירטמו אותו ברח"בי העולם. בחלק השני של תוכניתו הוא משמיע לקהל מוסיקה לריקודים, שבסופה הוא יורד בעצמו לאולם ללמד את ריקוד המדיטון.